

Ristijärvi

*Talousarvion 2026 ja
taloussuunnitelman 2027–2028
laadintaohje*

Sisällys	
1 Talousarviota koskevat säännökset	3
2 Yleinen taloudellinen kehitys	3
2.1 Kuntatalouden tilannekuva	4
2.2 Ristijärven kunnan taloudellinen tilanne	5
2.3 Kuntastrategia Kesellä Kainuuta - Sisukkaasti uudistuva kasvupitäjä Ristijärvi	6
3 Talousarvion 2026 ja taloussuunnitelman 2027–2028 laadinta	7
3.1 Talouden suunnittelua ohjaavat tavoitteet ja periaatteet	7
3.2 Toiminnalliset tavoitteet ja toimenpiteet	7
4 Vuoden 2026 talousarvioraami	10
4.1 Verotulot ja valtionosuudet	10
4.2 Käyttötalous	11
4.2.1 Tulot ja menot	11
4.2.2 Sisäiset erät	12
4.2.3 Henkilöstösuunnitelma ja henkilöstömenot	12
4.2.4 Hankinnat	13
4.2.5 Talousarvioraami	13
4.3 Investoinnit ja hankkeet	14
4.4 Kuntakonsernin tytäryhteisöt	15
4.4.1 Konserniyhtiöiden toiminnalliset tavoitteet ja raportointi	16
5 Taloussuunnitelman valmisteluajataulu	17

1 Talousarviota koskevat säännökset

Kuntalain 110 § (410/2015) mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä maimittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarvot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudessa on noudatettava talousarviota.

2 Yleinen taloudellinen kehitys

Suomen talous kasvaa, mutta tullit ja epävarmuus hidastavat kasvua, arvioi valtiovarainministeriö kesän taloudellisessa katsauksessaan. Ennuste koskee vuosien 2025–2027 taloudellista kehitystä ja perustuu oletukseen, että Yhdysvaltojen asettamat noin 10 prosentin tuontitullit pysyvät voimassa. Ostovoimaa lisäävät Inflaation hidastuminen, korkojen lasku ja veronalennukset. Lisäksi rakentamisen elpyminen, energiasiirtymä ja puolustushankinnat lisäävät investointeja. Suomen bruttokansantuotteen muutoksen arvioidaan olevan 1,5 %.

Maailmantalouden näkymiä heikentävät Yhdysvaltojen kauppapolitiittiset toimet ja niiden aiheuttama epävarmuus, jotka hidastavat selvästi myös Suomen viennin kasvua. Kotitalouksien ostovoima kasvaa inflaation hidastumisen myötä. Lisäksi ostovoimaa vahvistavat palkankorotukset ja veronalennukset. Työmarkkinoilla on potentiaalia kasvuun, mutta kysynnän puute pitää työttömyyttä korkeana, vaikka työllisyyden lasku on pysähtynyt.

Rakentaminen elpyy syvästä laskusuhdanteesta, mutta asuntorakentaminen on vielä normaalia vähempää. Energia- ja teknologiasiirtymään liittyviä, erityisesti datakeskushankkeisiin liittyviä investointisuunnitelmia on ennätysmäisen paljon. Myös puolustushankinnat lisäävät investointeja ja niiden arvioidaan pysyvän korkealla tasolla jatkossakin.

Keskeinen riski ennusteessa ovat Yhdysvaltojen ilmoittamat tullien korotukset, muiden maiden vastatullit ja kauppapolitiikan aiheuttama epävarmuuden kasvu. Positiivisena nähdään Euroopan maiden puolustus- ja infrastruktuuri-investoinnit. Työvoiman suuri tarjonta, investointisuunnitelmien suuri määrä ja puhtaan energian alhainen hinta antavat eväitä Suomen tuotannon ennustettua nopeampaan kasvuun. Ukrainassa käytävä sota ja mahdollinen jälleenrakennus tuovat ennusteeseen merkittäviä riskitekijöitä kumpaankin suuntaan.

Julkisyhteisöjen alijäämä tänä vuonna on 4,2 prosenttia suhteessa bkt:hen. Alijäämä kohenee ensi vuonna 3,6 prosenttiin, mutta alle kolmen prosentin ei päästä koko ennustejaksolla. Julkisyhteisöjen alijäämää ovat kasvattaneet heikot verokertymät ja kasvaneet työttömyysmenot.

Julkisyhteisöjen velkasuhde uhkaa nousta yli 90 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuonna 2029, kun se tänä vuonna on 86 %. Jos puolustusmenojen lisäyksen tuottamaa alijäämää ei kateta, velkasuhteen kasvu jatkuu myös ennustejakson jälkeen.

Epävarmuutta nähdään myös julkisen talouden ennusteissa. Keskeiset epävarmuudet liittyvät yleiseen talouden epävarmuuteen ja luottamuksen puutteeseen. Ne heijastunevat myös alkuvuoden heikkoon verotulojen kertymään, joka nyt painoi julkista taloutta alaspäin. Positiivinen uutinen on hyvinvointialueiden maltillinen menojen kasvu, joka jatkuessaan kohentaisi alijäämää nyt ennustetusta.

Ennusteissa ei ole mukana arviota työttömyysvakuutusmaksujen mahdollisesta korotuksesta. Jos maksut nousevat, kohenee julkisyhteisöjen alijäämä nyt ennustetusta. Ennusteissa ei ole mukana myöskään oletusta puolustusmenojen bkt-osuuden kasvusta yli 3 prosentin mahdollisten NATO-linjausten mukaisesti.

Kesän ennusteen keskeiset luvut

Keskeisiä lukuja keskipitkällä aikavälillä							
%	2023	2024	2025*	2026*	2027*	2028*	2029*
BKT markkinahintaan, volyymin muutos	-0,9	-0,1	1,0	1,5	1,7	1,5	1,6
Yksityinen kulutus, muutos	0,0	-0,1	0,9	1,8	1,7	1,6	1,5
Inflaatio	6,2	1,6	0,6	1,6	2,0	2,0	2,0
Työttömyysaste	7,2	8,4	9,3	8,8	8,3	7,9	7,5
Työllisyysaste	73,6	72,1	71,7	72,3	73,1	73,7	74,5
% BKT:sta							
Julkisyhteisöjen nettoluotonanto ¹	-3,0	-4,4	-4,2	-3,6	-3,5	-3,2	-3,3
Valtio	-3,3	-3,6	-4,2	-3,8	-3,7	-3,5	-3,6
Kuntahallinto	-0,4	-0,4	-0,6	-0,5	-0,6	-0,5	-0,4
Hyvinvointialueet	-0,6	-0,7	0,0	0,0	0,0	-0,4	-0,4
Sosiaaliturvarahastot	1,4	0,2	0,5	0,8	0,7	1,1	1,2
Julkisyhteisöjen rakenteellinen jäämä	-1,7	-2,7	-2,8	-2,6	-3,1	-3,0	-3,4
Julkisyhteisöjen EDP-velka	77,5	82,1	86,1	87,4	87,7	89,2	90,4
Valtionvelka ²	57,3	61,3	64,8	65,9	66,5	67,8	68,9

¹ Valtionhallinnon alijäämäluvut sisältävät puolustusvoimien hävittäjähankinnat vuodesta 2025 alkaen.

² Valtiokonttorin liikkeelle laskema velka.

Lähteet: Tilastokeskus, Valtiovarainministeriö

2.1 Kuntatalouden tilannekuva

Kuntahallinnon ennustetaan pysyvän keskimäärin noin 0,5 prosenttia alijäämäisenä suhteessa BKT:hen seuraavan viiden vuoden ajan. Vuonna 2025 alijäämä syvenee hieman viime vuodesta, mikä johtuu kulutusmenojen ja investointien kasvusta sekä valtionosuuksiin kohdistuvista leikkauksista. Kulutusmenoja kasvattaa tarkasteluvuosina etenkin kunta-alan palkankorotuksista aiheutuva hintojen kasvu. Määräaikaisten valtionosuusleikkausten päätyttyä kuntahallinnon alijäämä supistuu vain hieman keskipitkällä aikavälillä.

Vuoden 2025 alusta kuntien vastuulle siirtyivät työ- ja elinkeinopalveluiden järjestäminen sekä laajennettu rahoitusvastuu työttömyysetuuksista. Kuntien tehtävät painottuvat yhä koulutus- ja sivistyspalveluihin, joiden yhteenlaskettu palvelutarve on laskussa syntyvyyden pitkäaikaisen alenemisen seurauksena. Palvelutarpeen väheneminen ei kuitenkaan todennäköisesti johda vastaaviin säästöihin kustannuksissa muun muassa erityisen tuen tarpeen kasvun, supistuneen kouluverkoston ja varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nousun vuoksi.

Kuntahallinnon kulutusmenot kasvavat ennustevuosina pääasiassa hintojen nousun seurauksena. Henkilöstövaltaisella kuntasektorilla palkkaratkaisulla on merkittävä vaikutus kustannuskehitykseen. Myös esimerkiksi sote-kiinteistöjen vuokrasopimusten päättymisen ja niiden uudelleen neuvottelut vähentävät kuntien vuokratuloja ja vaikuttavat näin ollen kuntahallinnon kulutusmenojen hintakehitykseen.

Ennusteeseen liittyy useita riskejä. Kuntahallinnon menot voivat jäädä arvioitua pienemmiksi, jos kunnat ja kuntayhtymät onnistuvat sopeuttamaan sekä palveluverkkoaan että toimintaansa vastaamaan pienenevää palvelutarvetta ja rahoitusta. Sopeutustoimien epäonnistuminen tai muut menoliiketykset, esimerkiksi arvioitua suuremmat sote-kiinteistöjen vuokramenetykset, voivat vastaavasti heikentää tilannetta.

Lähde: Kuntaliitto, Pääekonomistin palsta 23.6.2025.

2.2 Ristijärven kunnan taloudellinen tilanne

Ristijärven kunnan vuoden 2024 tilinpäätös oli 132 527 euroa ylijäämäinen, jota edesauttoivat harkinnanvarainen valtionosuuden korotus sekä ennakoitua parempi verokertymä. Kokonaisuutena tarkastellen toimintakulut toteutuivat budjetoitua pienempänä ja toimintatuotot isompana.

Kuluvana vuonna 2025 ennusteen mukaan tilikauden tulos on 185 443 e alijäämäinen. Valtuusto käsittelee talouden sopeuttamissuunnitelmaa vielä syksyllä ja tekee linjaukset mahdollisesti loppuvuonna tehtävistä ja talousarviovuoden säästöistä. Valtiovarainministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön laskelmiin perustuvan Kuntaliiton ennusteen mukaan Ristijärven kunnan valtionosuudet vuonna 2025 arvioidaan olevan 879 648 euroa. Verotuloennuste vuodelle 2025 on kuntaliiton arvion mukaan 3 278 000 euroa.

Kesäkuun tuloslaskelma on alijäämäinen, mutta taloustilanne on tällä hetkellä parempi sekä viime vuoteen että talousarvioon verrattuna. Kesäkuun lähes nollatulos johtuu arvioitua paremmasta toimintatuottojen kehityksestä ja vähemmistä toimintakuluista. Määrärahamuutokset tulee tarvittaessa valtuuston käsiteltäväksi lokakuussa. Lainamäärä on lyhentynyt ja korkotaso on hieman laskenut edellisvuodesta, joten korkokustannukset ovat melko kohtuulliset, mikäli uutta lainaa ei tarvitse ottaa. Vierasta pääomaa oli vuoden vaihteessa -3 200 820 e (2 757 e/asukas). Kunnan asukasluku jatkaa loivaa laskua (1161 as. v. 2024). Jatkuva haaste on väestömäärän vakiinnuttaminen ja palvelujen säilyminen. Elinvoimaa lisääviä toimenpiteitä on kehitettävä edelleen niin talousarviovuonna kuin suunnittelukautenaikin. Tavoitteena on, että elinvoimasuunnitelma sekä omistajaohjauksen valmistelu aloitetaan syksyllä ja ne luodaan vuoden 2026 aikana, sillä ne ovat alisteisia kuntastrategialle.

Kainuussa työttömyysaste oli kesäkuun lopussa 10,3 % (koko maan keskiarvo 12,2 %), mikä on 0,6 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuotta aiemmin. Ristijärvellä työttömiä työnhakijoita työvoimasta oli ELY-keskuksen toukokuun 2025 julkaisun mukaan 7 %, mikä on 15 % (11 hlöä) vähemmän kuin kesäkuussa 2024. Työllisyydenhoidon kustannukset kesäkuun loppuun saakka on n. 67 000 euroa.

Henkilöstössä on tapahtunut useita muutoksia ja rekrytoinnit jatkuvat vielä loppuvuonna. Säästöjä ei henkilöstökustannuksissa ole nähtävissä, vaan palkkakustannukset nousevat tälle vuodelle jo taukkipalkkojen osalta 2,27 % uusien työehtosopimusten tultua voimaan 1.5.2025. Lisäksi resursseja on varattava erityisesti työssäjaksamiseen ja työhyvinvointiin.

2.3 Kuntastrategia Keskellä Kainuuta - Sisukkaasti uudistuva kasvupitäjä Ristijärvi

Kuntalain 37 §:n mukaan kuntastrategia tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudessa ja se otetaan huomioon kunnan talousarvion ja -suunnitelman laatimisessa. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt 20.6.2022 kuntastrategian vuosille 2022–2026. Kuntastrategian mukaan kärkiteemat ovat:

1. Virikkeellinen kasvupitäjä
Kunta yhteistyökumppaneineen tarjoaa lapsille ja nuorille monipuolista tekemistä ja harrastamista turvallisessa elinympäristössä.
2. Luonnonläheinen harrastekunta
Luontoarvojen kunnioittaminen tukee vastuullisia valintoja ja luontomatkailun tukemista.
3. Mahdollisuuksien kunta
Unelmien asuinpaikka on vaaramaisemissa ja vesistöjen äärellä keskellä Kainuuta.

Kuntastrategiassa taloudelliset tavoitteet ja mittarit määritellään talousarviovuosittain. Yleiset taloudelliset tavoitteet ovat: vuosikate kattaa poistot, tilikauden tulos on positiivinen sekä konsernin lainamäärä on alle valtakunnan keskiarvon. Näiden mittareiden lisäksi vuositasolla tarkastellaan väestömäärän kehitystä sekä työllisyyden tunnuslukuja.

Kuntastrategiaa tarkastellaan ja tavoitteita arvioidaan sekä talousarvion että tilinpäätöksen yhteydessä. Uuden valtuuston aloitettua valtuustokauden kuntastrategia päivitetään syksyn aikana. Koska kuntastrategia päivitetään vasta loppuvuodesta, talousarvio laaditaan olemassa olevien tavoitteiden ja teemojen pohjalta.

3 Talousarvion 2026 ja taloussuunnitelman 2027–2028 laadinta

Taloussuunnitelma laaditaan vuosille 2026–2028, joista ensimmäinen on talousarviovuosi. Toimielimet esittävät vuosien 2026–2028 taloussuunnitelmissa menot ja tulot omalla palvelualueellaan.

Talousarvioluvut syötetään tilitasolla. Määrärahat esitetään verottomina (ALV 0 %), kun toiminnot kuuluvat vähennys- tai palautusoikeuden piiriin.

Talousarvio laaditaan sillä tarkkuudella, että erillisiä käyttösuunnitelmia ei laadita.

3.1 Talouden suunnittelua ohjaavat tavoitteet ja periaatteet

Valtuusto hyväksyi talouden sopeuttamissuunnitelman lokakuussa 2024, ja sitä tulee tarkastella taas syksyllä talousarviokäsittelyn yhteydessä. Taloussuunnittelussa yleisesti noudatetaan kunnanhallituksessa tehtyjä päätöksiä ja valtuuston linjauksia. Kuntastrategiassa määritellyt tavoitteet ja toimenpiteet tulee huomioida talousarviota laadittaessa perustuen kunnan taloudelliseen kantokykyyn pitkällä tähtäimellä. Konserniyhtiöissä toimitaan koko kuntakonsernin kokonaisuena huomioiden.

Vaikka ennuste tämän vuoden osalta on alijäämäinen, on vuoden 2026 ja suunnitelmavuosien tavoitteena edelleen:

- tilikauden tuloksessa tavoitellaan nollatulosta
- talouden sopeuttamistoimet kattavat talousarviovuosien kertyvät alijäämät
- vuosikate kattaa poistot
- taseen ylijäämän kerryttäminen

Kunnan talous ja kuntastrategiassa määritellyt tavoitteet ohjaavat taloussuunnittelua. Kestävä talous edellyttää pitkän aikavälin tavoitteiden seurantaa. Toiminta ja talous kulkevat käsi kädessä eikä kehittämistäkään saa unohtaa. Kaikki tämä vaatii poikkihallinnollista yhteistyötä niin palvelualueiden kuin Kainuun kuntienkin kesken. Vastuu talouden seurannasta on kullakin palvelualueella itsellään, jokaisen vastuuhenkilön tulee oma-aloitteisesti seurata kuukausitasolla talousraportointia Monetran kirjanpidon raporttien ja MonetTiedon avulla ja puuttua välittömästi merkittäviin poikkeamiin. Myös toimintamalleja, työskentelytapoja ja kuntayhteistyötä on hyvä tarkastella kokonaisuutena erityisesti mahdollisten rekrytointien yhteydessä.

Palvelualueet tallentavat omat määräraha-arviot Clausion FPM taloussuunnitteluohjelmaan ja vastaavat niiden oikeellisuudesta, myös palkkojen osalta. Suunnitelmavuodet 2027 ja 2028 tallennetaan tuhannen euron tarkkuudella. Suunnitelmavuosille ei siirretä määrärahoja ja tuloarvioita, jotka toteutuvat vain vuoden 2026 aikana. Keskeneräiset hankkeet ja investoinnit tulee jaksottaa oikeille vuosille.

3.2 Toiminnalliset tavoitteet ja toimenpiteet

Toiminnalliset tavoitteet vahvistaa kunnanvaltuusto. Kuntalain 110 §:n mukaan talousarviossa osoitetaan kunnan ja kuntakonsernin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä näiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Toiminnalliset tavoitteet sekä määrärahat ovat sitovia ja niiden toteutumisesta vastataan valtuustolle. Mikäli määräraha ylittyy, tulee se käsitellä valtuustossa kuluvana vuonna.

Kunnan toiminnalle asetettavien tavoitteiden tulee olla konkreettisia ja yksiselitteisiä. Tavoitteiden laadinnassa tulee huomioida seuraavat asiat:

- tavoitteet tukevat kuntastrategian toteuttamista

- tavoitteet kuvaavat kykyä kehittää toimintoja ja kunnan elinvoimaisuutta sekä vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin
- tavoitteet ovat riittävän haasteellisia, mutta realistisia
- tavoitteisiin voidaan vaikuttaa omilla toimenpiteillä ja niiden toteutumista voidaan mitata ja arvioida. Mittarit voivat olla laadullisia tai määrällisiä.

Toimintaympäristön muutosten arvioinnin lisäksi talousarviossa tulee kiinnittää huomiota mahdollisiin riskeihin, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. Asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen vaikuttavien riskien tunnistamisen ja arvioinnin tulee siten olla osa tavoitteiden asettamista.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeessa on annettu tarkentavat määräykset liittyen sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan. Toimielimet huomioivat ohjeessa esitetyt määräykset talousarviovalmistelussa, myös työryhteisöjen osalta.

Talousarviotekstit tallennetaan palvelualueittain Y:\Talous\Talousarviot\2026\tekstit. Jokaiselle palvelualueelle on oma tekstiosio, jotka yhdistetään yhdeksi talousarviokirjaksi. Talousasiantuntija kirjaa taulukoihin keskitetysti käyttötalousosion euromäärät:

Kunnanhallitus	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027 1 000 e	TS 2028 1 000 e
TOIMINTATUOTOT					
Henkilöstökulut					
Palvelujen ostot					
Aineet, tarvikkeet, tavarat					
Avustukset					
Muut toimintakulut					
TOIMINTAKULUT					
TOIMINTAKATE					

Talousarvioteksteihin on tallennettava:

Sisältö	Ohje/kuvaus
Perustehtävä	Hallintosäännön mukainen lyhyt kuvaus toimialan tehtävästä
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset, talouden sopeuttamistoimenpiteet ja perustelut	<i>Toimintaympäristön muutos:</i> - keskeisten muutosvoimien vaikutukset esim. väestö-, talous- ja aluekehitys, lainsäädäntö, teknologia <i>Talouden sopeuttamissuunnitelman toteuttaminen:</i> - toimenpiteiden ja tavoitteiden määrittelemine talousarviovuodelle suhteutettuna toimintaympäristön muutoksiin <i>Talousarvion perustelut:</i> - palvelualueen tavoitteet vs. kuntalaisten hyvinvointi ja kunnan elinvoimaisuus - toiminnan painopisteet ja kehittämistarpeet suunnittelukaudella
Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)	Kuntastrategiassa määriteltyjen mitattavissa olevien toiminnallisten tavoitteiden yhteys palvelualueelle ja niiden mittaaminen: 1. virikkeellinen kasvupitäjä

	2. luonnonläheinen harrastekunta 3. mahdollisuuksien kunta Tavoitteiden on oltava <i>realistisia</i>, mutta riittävän haasteellisia, saavutettavissa olevia sekä laadullisesti että määrällisesti (numeerisia) <i>mitattavissa</i> olevia. Lisäksi tavoitteiden saavuttaminen on riippuvaista toimialan omasta toiminnasta ja ne kohdistuvat ydintoimintaan.
Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi	Suunnitelma laaditaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen mukaisesti. Toimenpiteiden tulee olla <i>konkreettisia</i> valvontatoimenpiteitä.

Talousarvioluvut on syötettävä Clausion FPM taloussuunnitteluohjelmaan **17.10.2025 mennessä**. Talousarviokirjan tekstien osalta noudatetaan samaa aikataulua.

Kunnanhallitus ja kunnanjohtaja voivat antaa lisäohjeita talousarvion raamiin liittyen valmistelun aikana. Palvelupäälliköt käyvät palvelualueiden talousarviot läpi osana johtoryhmätyöskentelyä, minkä jälkeen talousarviosta tehdään esitys kunnanhallitukselle.

Tavoitteiden saavuttamista arvioidaan toimintakertomuksessa. Tarkastuslautakunta arvioi osaltaan arviointikertomuksessa, missä määrin valtuuston talousarviossa asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä talouden sopeuttamistoimet ovat toteutuneet. Sitovat tavoitteet tulee olla kuntastrategian mukaisia ja edesauttaa siinä asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Talousarvion sitovat toiminnalliset tavoitteet esitetään edellä olevan taulukon mukaisesti ja siinä määritellyjä tavoitteita arvioidaan talousarviovuoden tilinpäätöksessä.

4 Vuoden 2026 talousarvioraami

Talousarvioraami laaditaan siten, että lähtökohtana on kustannusten kasvun hillitseminen, talouden sopeuttaminen ja siihen liittyvien toimenpiteiden edistäminen. Lähtökohtaisesti vain pakolliset, kunnan palvelutuotannon ja kehittämisen kannalta välttämättömät tai elinvoimaa lisäävät investoinnit toteutetaan. Talouden tasapainoon on pyrittävä myös konsernin tytäryhteisöjen sekä kunnan takausvastuussa olevien yhteisöjen osalta kaudella 2025–2027. Tavoitteena on myös väestömäärän vaikiinnuttaminen ja yritystoiminnan lisääminen elinvoimapalveluita kehittämällä.

Valtuustoseminaari pidetään 25-26.9.2025. Talousarvion laadintaohjetta täydennetään valtuustoseminaarin linjauksilla ja ne huomioidaan palvelualueiden talousarvioehdotuksissa. Kunnan talousarviossa ja suunnitelmavuosien taloudessa on kiinnitettävä erityistä huomiota palveluiden tuottamiseen ja niistä aiheutuviin kustannuksiin.

Talousarvioraamin taustaoletuksena ovat ennusteet verotulojen, valtionosuuksien, rahoituserien sekä poistojen kehityksestä sekä henkilöstökustannuksista. Taustaoletukset ja kustannusten kasvupaine huomioiden vuoden 2026 tulosennuste on 313 900 euroa alijäämäinen, jota on mahdotonta paikata menojen leikkauksilla ja tulojen lisäyksillä.

4.1 Verotulot ja valtionosuudet

Kunnan tulot koostuvat pääosin verotuloista ja valtionosuuksista. Talousarvioraami on laadittu vuonna 2025 käytössä olevilla tulo- ja kiinteistöveroprosenteilla. Verorahoituksen laskelmia päivitetään syksyn aikana ja lopullinen taseaselkelma julkaistaan lokakuun lopussa, kun kunnallis- ja yhteisöverotukset verovuodelta 2024 ovat valmistuneet.

Veroennustekehikko perustuu pääosin kevään kuntatalousohjelman arvioihin verotulojen kehityksestä sekä valtiovarainministeriön ennusteeseen tulevasta kehityksestä. Ennusteessa on myös huomioitu verotilitykset huhtikuuhun asti, viime vuoden väestörakenne sekä kiinteistöveron ennakotiedot verovuodelle 2025.

Kunnallisveron vahvistunut veropohja pitää veroennusteen vakaana vuosina 2026–2029. Palkkatulojen odotetaan kasvavan keskimäärin yli 4 % vuosivauhtia vuodesta 2026 alkaen.

Hallitus päätti kehysriihessä verokevennyksistä palkansaajille, jotka pienentävät kunnallisveron tuottoa, kun taas puoliväliriihessä hallitus päätti veroperusteista, jotka vastaavasti lisäävät kuntien kunnallisveron tuottoa. Kaikki hallituksen veroperustemuutosten aiheuttamat vaikutukset kuntien verotuottoon kompensoidaan hallitusohjelman mukaan nettomääräisesti kuntien valtionosuusmaksatuksissa.

Yhteisöveroennuste pienenee yhteisöverokannan kahden %-yksikön alennuksen takia vuodesta 2027 alkaen. Kuntien yhteisöveron tuottoon vaikuttaa lisäksi myös rahapeliuudistus sekä korkovähennysrajoituksen infrastruktuuripoikkeus. Vapaaehtoisen eläkesäästämisen verotuen poisto vastaavasti nostaa yhteisöveron tuottoa.

Valtiovarainministeriö on ennustanut, että **kiinteistövero** kehittyy hyvin maltillisesti tulevina vuosina (noin 1 % per vuosi) pääosin rakentamisen heikon kysynnän takia.

TILIVUOSI	2023	2024	2025**	2026**	2027**	2028**
Verolaji						
Kunnallisvero	1 955	2 007	1 986	2 003	2 015	2 062
<i>Muutos %</i>	-48,8	2,7	-1,0	0,8	0,6	2,3
Yhteisövero	423	345	365	403	427	447
<i>Muutos %</i>	-44,1	-18,5	5,9	10,4	5,8	4,9
Kiinteistövero	897	914	927	930	930	930
<i>Muutos %</i>	3,3	1,8	1,5	0,3	0,0	0,0
VEROTULOSSI KIRJATTAVA	3 275	3 265	3 278	3 336	3 371	3 439
<i>Muutos %</i>	-39,9	-0,3	0,4	1,7	1,1	2,0

Ennuste perustuu Kuntaliiton kesäkuussa julkaisemaan veroennusteeseen. Taulukoiden luvut on esitetty käyvin hinnoin, eli inflaation vaikutusta ei ole eliminoitu.

Valtionosuus	TP 2024	2025	E 2026
Peruspalvelujen valtionosuus	227 447	390 603	447 230
Opetus- ja kulttuuritoimen vos	-189 898	-197 982	-197 982
Verotulojen tasaus	419 727	470 743	477 792*
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	58 000	-	-
Verotulomenetysten kompensatio	289 701	216 304	230 380
Valtionosuudet yhteensä	804 977	879 669	957 421

*Tasauslaskelmassa käytetään laskennallisia kunnallis- ja kiinteistöveroja, mutta yhteisöveron osalta maksettavaa yhteisöveroa sellaisenaan. Laskelmat päivittyvät syksyllä hallituksen budjettiriihen ja syksyn Kuntatalousohjelman julkistamisen jälkeen.

4.2 Käyttötalous

4.2.1 Tulot ja menot

Talousarvion valmistelussa kustannusten kehitys tulee arvioida tilitasolla. Energiahintojen ja kulutustarvikkeiden kustannusten kehitys tulee huomioida täysimääräisesti viimeisimpien ennusteiden mukaisesti. Toimintakulujen suunnittelussa tulee etsiä myös mahdollisia kustannussäästöjä ja harkita tarkkaan hankintoja.

Peruspalvelujen hintaindeksiennuste vuodelle 2026 on 3,3 %. Tämä julkisten menojen hintaindeksi mittaa valtion- ja kuntatalouden ja menojen hintakehitystä, jota voi käyttää myynti- ja maksutuottojen arvioinnissa, mikäli palvelua kuvaavia indeksejä ei ole käytettävissä tai indeksejä ei ole sopimuspöytäkirjasta määritetty.

Talousarvioon otetaan vain ne tulot, jotka arvioidaan varmuudella kertyvän talousarviovuoden aikana. Verotulojen ja valtionosuuksien määrä tarkentuu loppuvuodesta.

Palvelualueiden tulee huolehtia siitä, että kaikki päätöksentekoa koskevat materiaalit on tallennettu asianhallintajärjestelmään sekä taloussuunnitteluohjelmaan.

Määräraha varataan niiden tehtävien suorittamisesta aiheutuvien menojen kattamiseen, joihin vastuualue voi vaikuttaa, myös vyörytettäviin. Määrärahat varataan arvonlisäverottomina lukuun ottamatta niitä toimintoja, joista veroa ei saa vähennys- tai palautusjärjestelmässä hyödyksi (asuntotoiminta ja tilat, joissa on veroton vuokrasopimus).

Talousarvioesitykseen on kirjattava kaikki toimialan määrärahoista myönnettävät avustukset eriteltyinä. Avustuksia myönnetään ainoastaan hallituksen määrittelemien linjausten mukaan (vauvaraha ja tieavustukset sekä testamenttirahastosta myönnettävät avustukset). Periaatteet avustusten myöntämisestä on hyväksytty kunnanhallituksessa 16.09.2024 § 118 ja sitä tulee kaikkien toimielinten ja viranhaltijoiden noudattaa.

Talousarvio sisältää Kainuun liiton maksuosuuden sekä kuntayhteistyössä toteutettavien ympäristötarkastuksen, rakennustarkastuksen, ympäristöterveydenhuollon sekä maaseutuhallinnon ja kaavoituksen kustannukset joko sopimus pohjaisesti tai toteutuneiden tuntien pohjalta.

Vastuualueiden on

- esitettävä perustelut määrärahojen korotuksille ja vaikutukset toimintaan, mikäli korotusta ei voida raamin puitteissa hyväksyä
- henkilöstölisäykset tulee perustua kunnanhallituksen/kunnanjohtajan hyväksyntään

4.2.2 Sisäiset erät

Sisäisinä menoina ja tuloina budjetoidaan omalta organisaatiolta vuokrattujen tilojen vuokrat ja omalta organisaatiolta ostetut palvelut sekä tukipalvelut (tietohallinto sekä tahe-palvelut). Sisäiset tulot ja menot yhteensä ovat yhtä suuret eli vaikutus toimintakatteeseen on nolla.

Tietohallinnon hankinnat toteutetaan keskitetysti. Työasemia ja näyttöjä ei hankita omaksi, vaan ne rahoitetaan leasingilla. Yksittäisten laitehankintojen osalta kustannukset kirjataan suoraan toimialueelle, mutta yhteisten tietohallinto- ja tietoliikennekustannusten sekä talous- ja palkkahallinnon osalta kustannukset jaetaan palvelualueille käyttäjä- ja laitemäärän mukaan. Tukipalveluiden (hallintopalvelut ja it-palvelut) kustannukset budjetoidaan palvelualueittain alkuvuoden toteuman ja edellisen vuoden tilinpäätöksen pohjalta keskitetysti hallintopalveluissa.

Budjetoitavia sisäisiä eräiä ovat lisäksi vuokrat ja kaukolämmön käyttö omissa kiinteistöissä. Myyjä ja vuokranantaja varaavat erät tuloksi ao. kustannuspaikalle sisäisen tulon tilille. Palvelun käyttäjä ja vuokralainen varaavat erät menoksi ao. kustannuspaikan sisäisen menon tilille. Sisäiset vuokrat vietään talousarvioon vasta sen jälkeen, kun ao. kiinteistön talousarvio on tehty ja vuokran määrä on tiedossa. Tekninen toimi budjetoit sisäiset vuokrat (käyttökulut), jotka jaetaan toimialueille kiinteän ja koprosentin mukaan. Prosentti lasketaan neliöiden mukaan.

4.2.3 Henkilöstösuunnitelma ja henkilöstömenot

Henkilöstösuunnittelun tavoitteena on henkilöstökulujen vakiinnuttaminen ja henkilöstöresurssien hyödyntäminen yli organisaatorajojen ja jakaminen myös taloudellisesti avustettavien yhteisöjen osalta. Vuosina 2026–2028 vanhuuseläkkeelle siirtyy Kevan ennusteen mukaan 5 työntekijää. Uusia rekrytointia tehtäessä tehtäväkuvia on tarkasteltava siten, että ne parhaiten palvelevat koko kuntakonsernia.

Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimusten nykyinen sopimuskausi on alkanut 1.5.2025. Palkankorotuksiin on arvioitu talousarvioraamissa 2,47 % korotus vuodelle 2026. OVTES:n piiriin kuuluvien työntekijöiden palkkoja budjetoidessa tulee kiinnittää huomiota peruspalkkojen lisäksi siihen, että työehtosopimuksen mukaiset lisät, kuten viikkoylitunnit, tulevat budjetissa arvioiduiksi.

Henkilösivukulut ja Kevan tasausmaksu vuodelle 2026 tallennetaan taloussuunnitteluohjelmaan keskitetysti. Vuoden 2026 tasausmaksu on 67 394 e. Lomaraha varataan 2026 täysimääräisenä eli 6 % palkkasummasta. Henkilöstökulut kohdennetaan suoraan palvelualueelle.

Työterveyshuollon kustannukset ja työterveyshuollon korvaukset budjetoidaan keskitetysti. Työnohjauksesta ja tyhy-toiminnasta aiheutuvat kustannukset budjetoidaan palvelualueelle. Yhteiset henkilöstöetuudet kirjataan keskitetysti henkilöstöpalveluihin.

Tasopalkkajärjestelmä on tullut voimaan 1.2.2025 ja palkat harmonisoidaan uuden järjestelmän mukaisesti 1.9.2025 alkaen. Sivistystoimialalla on käytössä tehtävän vaativuuteen perustuva palkkaus (tva), joka on 0,8 % palkkasummasta, mutta KVTES:n ja TS:n palkoissa tasopalkkajärjestelmä korvaa tehtävän vaativuuteen perustuvan palkkauksen. Henkilökohtaisia lisiä ei ole käytössä KVTESin ja TS-sopimuksen piiriin kuuluvilla työntekijöillä.

Taulukossa ovat vuoden 2025 sivukuluprosentit niiltä osin, joita ei ole vielä vahvistettu:

	%
palkkaperusteinen eläkevakuutusmaksu	17,10
työnantajan sosiaaliturvamaksu	1,84
työttömyysvakuutusmaksu	0,57
taloudellinen tuki (ryhmähenkivakuutus)	0,03
tapaturmavakuutus	1,83

Työllisyyden hoito on järjestetty sopimusperusteisesti Paltamon kunnan kanssa. Paltamo laskuttaa kuntaa työvoimaviranomaisen tehtävään liittyvästä työstä, eläke- ja kuntoutus selvittelyjen hoitamisesta sekä yrityksille ja yhdistyksille maksattavasta kuntalisästä. Vieraskielisten työnhakija-asiakkaiden osalta palvelun tuottaa Suomussalmi, mutta se sisältyy Paltamon laskuttamaan sopimukseen. Lisäksi Kainuu-Koillismaa työllisyysalue laskuttaa yhteiset palvelut sekä mahdolliset Kajaanin kautta maksuun laitettavat palkkatuet, starttirahat ja kulukorvaukset sekä koulutukset ja valmennukset. Kunnalle tulee suoraan maksettavaksi työmarkkinatuen kuntaosuus sekä osuudet perus- ja ansiosidonnaisista työttömyyspäivärahoista.

Kuntaan työllistettävien työttömien palkkakustannukset budjetoidaan suoraan palvelualueelle, työllisyyden hoidon kustannukset budjetoidaan muutoin työllisyysalueelle. Työllisyydenhoidon valtionosuudet n. 31 000 euroa on osa peruspalvelujen valtionosuutta. Kokonaisuutena arvioiden työllisyyden hoidon kustannukset ovat n. 200 000 euroa.

4.2.4 Hankinnat

Kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa noudatetaan hankintalakia (1397/2016) tai erityisalojen hankintalakia (1398/2016) ja kunnan hankintaohjeita. Kynnysarvon alittavissa hankinnoissa noudatetaan kunnan hankintaohjeita sekä hallintosäännössä määriteltyjä hankintarajoja. Hankinnat kilpailutetaan sähköisesti Clouidia-järjestelmässä tai sähköpostitse. Hankinnat tulee suunnitella osana talousarvion laadintaa ja niiden vaikuttavuutta on seurattava. Kilpailutusten ulkopuolisia ostoja, suora-ostoja ja -hankintoja tulee tehdä harkiten.

4.2.5 Talousarvioraami

Vuoden 2026 talousarvioraamin pohjana on käytetty vuoden 2025 talousarviota ja kuluvan vuoden kumulatiivista toteumaa.

Taulukossa on esitetty talousarvioraamin mukainen ulkoinen tuloslaskelma vuoden 2026 talousarvioiksi. Tuloslaskelmaa päivitetään suunnittelun tarkentuessa talousarvioprosessin edetessä.

Ristijärvi - Tuloslaskelma	Toteuma	Budjetti	Ennuste	Raami
	2024	2025	2025	2026
MYYNTITUOTOT	333 289	391 579	485 000	385 000
MAKSUTUOTOT	37 288	25 100	37 000	30 000
AVUSTUKSET JA TUET	139 193	56 902	79 000	50 000
MUUT TOIMINTATUOTOT	294 038	228 550	204 000	215 000
TOIMINTATUOTOT	803 807	702 131	805 000	680 000
HENKILÖSTÖKULUT YHT.	-2 030 524	-2 124 526	-2 171 655	-2 198 655
PALVELUJEN OSTOT	-1 485 014	-1 832 064	-1 682 064	-1 737 572
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-569 420	-647 470	-647 470	-668 837
AVUSTUKSET	-128 002	-230 000	-190 000	-190 000
MUUT TOIMINTAKULUT	-185 503	-172 760	-160 000	-180 000
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-4 398 463	-5 007 820	-4 851 189	-4 975 064
TOIMINTAKATE	-3 594 657	-4 305 689	-4 046 189	-4 295 064
VEROTULOT	3 264 992	3 135 000	3 278 000	3 336 000
VALTIONOSUUDET	804 977	895 788	879 648	957 421
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-71 742	-63 800	-38 966	-40 000
VUOSIKATE	403 571	-338 701	72 493	-41 643
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-285 365	-272 257	-272 257	-272 257
TILIKAUDEN TULOS	118 206	-610 958	-199 764	-313 900
TILINPÄÄTÖSSIIRROT	14 321	14 321	14 321	14 321
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	132 527	-596 637	-185 443	-299 579

Tavoitteet ja tunnusluvut				
Vuosikate / Poistot, %	141,42	124,40	26,63	15,30
Kertynyt yli-/alijäämä (1000 e)	1 875	1 278	1 690	1 390

4.3 Investoinnit ja hankkeet

Investointiesitykset valmistellaan talousarvioprosessin yhteydessä. Investointien kustannusraja on 5 000 euroa (alv 0). Alle 5 000 euron hankintoihin varataan määräraha käyttötalouteen. Vuosikorjausluonteisia rakennusten korjauksia ei kirjata investointeihin, vaikka niiden kustannusarvio ylittäisi 5 000 euroa.

Investointien määräraha ja määrärahan sitovuustaso esitetään talousarviossa projekteittain. Jos investoinnin hankintamenosta ei ole arvonnalisäveron palautus- tai vähennys oikeutta, huomioidaan määrärahaa myös arvonnalisäveron osuus. Investoinneissa tulee käyttää kirjanpidon tiliä, jonne investointi valmistuttuaan aktivoidaan, ei keskeneräisiin.

Hankekohtaisesti valtuustoon nähdessä sitoo nettomääräraha. Kunnanhallitus voi siirtää määrärahaa talousarvioinvestointeihin sisältyvältä hankkeelta toiselle talousarviohankkeelle palvelualueen sisällä perustellusta syystä. Tilivuoden vaihtuessa keskeneräisinä oleviin hankkeisiin tulee talousarvioon varata uusi määräraha hankkeen loppuun saattamiseksi.

Investointeihin tulee varata edellisen vuoden suunnittelukustannusten yms. määräraha ja eritellä ne tekstiosiossa. Investointiohjelman lisätietoina ilmoitetaan mahdollinen investointivarausten käyttö, mikäli valtuusto on päättänyt käyttää varausta johonkin kohteeseen.

Pitkän aikavälin investointisuunnitelmassa otetaan huomioon kunnan taloudellinen tilanne, väestökehitys sekä palvelutuotannon tarpeet. Investoinneiksi hyväksytään vain sellaiset hankkeet, jotka vähentävät tulevaisuudessa käyttötalousmenoja tai lisäävät tuottavuutta ja kunnan elinvoimaisuutta. Lähtökohtana on, että vain välttämättömät palvelutuotantoa ja kunnan kehittämistä lisäävät investoinnit toteutetaan.

Projektiluonteisiin kehittämishankkeisiin varataan määräraha elinkeinotoimen vastuualueelle. Sijoitustaso on hankekohtainen nettomääräraha. Vastuualueiden toimintaan kiinteästi liittyviin hankkeisiin (muu kuin elinkeinotoimintaan liittyvä hanke) varataan määräraha ao. vastuualueen talousarvioon (esim. opetustoimi). Hankeluettelo jatkuvista ja uusista hankkeista liitetään talousarviokirjaan. Investointihankkeiden määräraha varataan investointeihin.

Yleisesti investoinnit ovat pysyviä eräitä, jotka on tarkoitettu tuottamaan tuloa useana tilikautena. Niiden tavoitteena tulee olla palvelutuotannon määrän lisäys, palvelukykyyn parantaminen tai tuotannon tehostaminen ja kustannusten pienentäminen. Määriteltäessä investointitarvetta, tulee investoinnin tulevat käyttökustannukset arvioida kustannustehokkuutta arvioitaessa. Käyttöomaisuuden ja muun pysyviin vastaaviin kuuluvan aineellisen omaisuuden hankintameno aktivoidaan ja kirjataan vaikutusajanaan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi.

Aktivoitavia investointimenoja ovat:

- uudisrakentaminen
- rakennuksen laajentaminen
- peruseräparannus- korjaus, jolla alkuperäistä laatutasoa nostetaan
- taloudellista pitoaikaa kasvattavat korjausmenot
- koneiden ja laitteiden uusiminen

Investointihankkeita eivät ole:

- korjausmenot, jotka eivät nosta laatutasoa tai kasvata taloudellista pitoaikaa, esim. vaurioituneen omaisuuden ennalleen saattaminen tai laitteiden teknisestä vanhenemisesta aiheutuneet korjausmenot
- vaikka menoihin liittyisikin useammalle tilikaudelle kohdistuvia tulo-odotuksia, voidaan korjausmenot kirjanpidossa kirjata joko kokonaan tai osittain kuluksi olennaisuuden periaatetta noudattaen
- kuluva käyttöomaisuus

Kunta ei pysty rahoittamaan investointeja tulorahoituksella, vaan rahoitus tapahtuu velkarahoituksella ja mahdollisilla ulkopuolisilla avustuksilla. Investointien pidemmän aikavälin tason tulisi olla, että investoinnit eivät ylitä vuosikatetta ja se tasapainotetaan vastaamaan kunnan taloudellista kantokykyä. Investointimenoja suunnitellessa tulee selvittää myös muut vaihtoehtoiset tavat toteuttaa investointi (palvelun osto, rahoitusvaihtoehdot). Investointisuunnitelma ja hankkeet tarkentuvat valtuuston talousarvioseminaarissa.

4.4 Kuntakonsernin tytäryhteisöt

Konserniyhteisöjen talousarviossa noudatetaan samoja talousarvioperiaatteita ja ohjeita kuin peruskunnan talousarviossa. Talousarvio laaditaan kalenterivuodeksi ja suunnitelma kahdeksi vuodeksi eteenpäin. Talousarviovuosi on suunnittelukauden ensimmäinen vuosi. Tytäryhteisöjen tulee

käsitellä tavoitteet ja taloussuunnitelma yhtiöiden hallituksissa siten, että ne ovat hyväksyttävissä kunnan talousarviokäsittelyn yhteydessä.

4.4.1 Konserniyhtiöiden toiminnalliset tavoitteet ja raportointi

Konsernijohto

- raportointi valtuustolle, 2 krt/v
- konserniyhtiöiden toimintatuotot toimintamenoista, %
- konserniyhtiön vuosikate poistoista, %
- konserniyhtiön omavaraisuusaste, %
- konserniyhtiön suhteellinen velkaantuneisuus, %
- konserniyhtiön korolliset lainat / asukas, €

Kunnan edustajat

- raportointi tytäryhteisöistä kunnanhallitukselle, 2 krt/v

Ristijärven Vuokratalot Oy

- vuokrausaste > 93 %
- tilikauden tulostavoite > 0
- vuokrasaatavat < 3 % vuokratuotoista

Osuuskunta Seniorisilta Oy

- yhteisön toiminnan kehittäminen ja yhtiön arvon jatkuva parantaminen

Talousarviokirjaan on tallennettava:

- perustehtävä
- palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset
- valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet
- kuntastrategiaa toteuttavat toiminnalliset tavoitteet
- riskien arviointi

5 Taloussuunnitelman valmisteluaikataulu

Alustava aikataulu, jota tarkennetaan tarvittaessa syksyn kokousaikataulujen varmistuttua.

elokuu

25.8. kunnanhallitus	talousarvion 2026 ja taloussuunnitelman 2027–2028 raamin ja laadinta-ohjeen hyväksyminen
----------------------	--

syys-lokakuu

viranhaltijat 25.–26.9. valtuusto	talousarvion valmistelu: käyttötalous, investoinnit ja riskienarviointi seminaari, talouden sopeuttamissuunnitelma 2025–2027, talousarvioluonnoksen 2026 esittely, omistajaohjaus, elinvoima, kuntastrategian tavoitteet palvelualueittain, investoinnit
17.10. mennessä 27.10. kunnanhallitus	palvelualueiden talousarvioesitykset ja tekstit, lisämäärärahaesitykset talousarvion 2026 ja taloussuunnitelman 2027–2028 käsittely, lisämäärärahaesitykset

marraskuu

x.11. yhteistyötoimikunta 7.11. mennessä 12.11. valtuusto 17.11. kunnanhallitus	talousarvioluonnoksen 2026 esittely tytär yhteisöjen talousarvioluvut veroprosentit, lisämäärärahaesitykset talousarvion 2026 ja taloussuunnitelman 2027–2028 hyväksyminen ja esitys valtuustolle
--	--

joulukuu

10.12. valtuusto	talousarvion 2026 ja taloussuunnitelman 2027–2028 käsittely ja hyväksyminen
------------------	---